

אתה תביא את בני ישראל - היינו דברי הקב"ה ליהושע, מצד מעלת הביטול של יהושע, ומצד ביטול זה, שלמעלה מטעם ודעת, אין צורך להזדקק לאלו שקנו חכמה.

וענין זה נרמז גם בהבדל שבין "תבוא" ו"תביא":

אות ו' מורה על המשכה מלמעלה למטה, וכל המשכה היא מחוץ ל"עצם", ולכם היא מוגבלת. ובעבודת האדם היינו עבודה שכלית, שבזה יש צורך ב"זקנים" המשגיחים שהמשכה תגיע למקום המתאים. ואילו אות יו"ד מורה על ביטול, ומצד עבודה זו אין צורך ב"זקנים", ואדרבה - על ידה נמשך ביטול גם בזקנים - "טול מקל והם על קדקדן".

שם: הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל

הזהר (פרשתנו רפד, א) מתרץ את הסתירה בין "תבוא" ל"תביא" כך: "תבוא - לבשרא ליי דייעול לארעא כו'. תביא - לבשרא ליי שלטנותא על ישראל". ורש"י אינו מפרש כן, כי זה שיהושע מכניס את ישראל לארץ מפורש כמה פעמים עד עתה, ואין בכך משום חידוש.

שם: דבר אחד לדור

אין רש"י מפרש תיבת "דבר", כי פירושה ידוע (ממשלה בתוקף, כמו "ידבר עמים תחתינו" (תהלים מז, ד)), ומובן שזהו באופן של "טול מקל והך על קדקדן".

לא, ט

ויכתב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל

ויכתוב משה וגו' ויתנה: כשנגמרה כולה נתנה לבני שצטו.

כשנגמרה כולה

המפרשים מסבירים, שלולא פירושו של רש"י היינו אומרים שמשה כתב עד לפרשה זו ולא יותר, ונתן את ספר התורה בלתי מושלם; ולכן מפרש "כשנגמרה כולה".

ולפי זה מובן מה שמעתיק בדיבור המתחיל גם מלת "ויתנה", ואינו כותב בקיצור "ויכתוב משה - כולה", כי ההכרח לפירושו הוא מה שנאמר "ויתנה" (שהרי משה לא הי' נותן את ספר התורה בלתי שלימה).

1234567

נתנה לבני שבטו

צריך ביאור:

בפסוק נאמר "ויתנה אל הכהנים בני לוי", והכוונה לכהנים בלבד לא ללויים (ראה רש"י שופטים יז, ט - "הכהנים הלויים, הכהנים שיצאו משבט לוי"), ומניין לו שהכוונה לשבט לוי בכללותו ("בני שבטו").

(ואף שנאמר "הנושאים את ארון ברית ה'", ונושאי הארון היו הלויים - הרי יש לומר שהכוונה לכהנים שהכינו את הארון כדי לאפשר ללויים לשאתו, ככתוב בסוף פרשת במדבר).

והביאור:

בפסוק נאמר "ואל כל זקני ישראל", היינו שמשה מסר את ספר התורה לכל שבטי ישראל, אשר הזקנים היו נציגיהם. וקשה: כיון ש"הכהנים בני לוי" פירושו רק הכהנים נמסר שהוא ניתן לכל שבטי ישראל, חוץ מהלויים של שבט לוי?

לכן מדגיש "נתנה לבני שבטו", היינו שספר התורה נמסר לכהנים כשלוחיהם של שבט לוי כולו, כשם שזקני ישראל, קבלו את ספר התורה בשביל שבטי ישראל.

לכן מוסיף הכתוב "בני לוי", כי נתנו להם את ספר התורה כנציגי שבט לוי, ולא ככהנים בפני עצמם.

ואף שבדרך כלל מובדלים הכהנים משבט לוי, והם מחנה נפרד (רש"י במדבר ב, ב) - אין הכוונה שהם נפרדים לגמרי משבט לוי, אלא שבנוסף למעלת הלוי יש להם גם מעלת כהונה.

מההוכחות לכך:

א. בתחלת פרשת בהעלותך מפרש רש"י "שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא הי' עמהם כו' לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות". הרי שלמרות שהדלקת הנרות שייכת רק לאהרן הכהן, בכל זאת זוהי השתתפות של שבט לוי כולו בחנוכת המזבח.

ב. בפרשת קרח (יז, יח) מפרש רש"י "אף על פי שחלקתים לשתי משפחות, משפחת כהונה לבד ולוי לבד. מכל מקום שבט אחד הוא".

ענינים מופלאים

בצפנת פענח על התורה מקשה: גם בפרשת שופטים (כא, ה) נאמר "ונגשו הכהנים בני לוי", ודרשו בספרי "אין לי אלא תמימים, בעלי מומים מנין, תלמוד לומר בני לוי". וקשה: מה באה התורה לרבות כאן במלים "בני לוי"? והרי אין לומר שבא לרבות בעלי מומים, שהרי לא מדובר כלל בעבודה. והוא נשאר ב"צריך עיון".

ולפי האמור לעיל יש לתרץ:

הסבר לכך שניתן לרבות בעלי מומים מהמלים "בני לוי" הוא:

כשם שכהן בעל מום נקרא "זר" לגבי כהן תמים (אף שגם הבעל מום כהן הוא, והוא אוכל קדשי קדשים), וכפי שאמרו בירושלמי (יומא פ"ב ה"א) "הוא זר הוא בעל מום", כן בני לוי, למרות שהם "שבט אחד" עם הכהנים, בכל זאת הם נחשבים כ"זרים" לגבי הכהנים.

ואף כאן: ספר התורה לא ניתן לכהנים מפני קדושת הכהונה כשלעצמה, אלא כ"כהנים בני לוי" - ככהנים הכוללים בתוכם גם את ענין הלוי, למרות שיש בכך "זרות" לגבי חלק הכהונה שבהם.

יינה של תורה

בשלשה ענינים לא הובדלו הכהנים משבט לוי: א. לגבי הדלקת המנורה, ב. לגבי מטה אהרן לאחר מחלוקת קרח, ג. לגבי נתינת ספר התורה (ראה לעיל).

והביאור בזה:

כהן, שאסור לו להטמא, רומז לדרגה בנפש שבה אין שום מגע עם טומאה, ואילו לוי, שלא נאסר עליו להטמא, רומז לדרגה שהטומאה יכולה להגיע אליו, והעבודה היא לבטל טומאה זו. לכן לא הובדלו הכהנים מהלויים בשלשת הענינים האמורים, כי מטרתם ותכליתם של ענינים אלו היא תיקון ענין בלתי רצוי (כדלהלן), וזה קשור לדרגת "לוי" דוקא; ולפיכך היו ענינים אלו אפילו בכהנים עצמם, מפני ענין הלוי שבהם, לא מפני מעלת הכהונה שבהם.

א. הדלקת הנרות היתה קשורה ל"חלשה דעתו" של אהרן, זוהי עבודה שמעין חזרה בתשובה, שבאה מבחינת "לוי" שבו. וגם: כללות ענין המנורה הי' שאורה יוצאת לעולם כולו, להאיר ולדחות את חשך העולם. ב. לקיחת המטות היתה קשורה לתיקון מחלוקת קרח. ג. ספר התורה ניתן כדי למנוע הנהגה בלתי רצוי, ולכן הוא ניתן דוקא לאחר התוכחות וכריתת הברית שבפרשיות תבא ונצבים.